

Formarea lingvistică în franceză a funcționarilor publici din Republica Moldova

Vlad CANȚĂR,
lector superior universitar, doctorand,
Academia de Administrare Publică
de pe lângă Președintele Republicii Moldova

SUMMARY

L'initiative d'intégration européenne impose des exigences politiques et sociales dans la fonction publique de notre état. Une de ces rigueurs est la formation linguistique en français des fonctionnaires. Les modalités de dispersion de la langue française sont animées par l'état français via ses structures habilitées et disséminées dans les institutions de l'administration publique moldave, impliquées dans le processus d'intégration européenne. Dans ce contexte, il est nécessaire d'élaborer des cursus ad hoc, conformément aux validités des standards internationaux bien reconnus et adaptés aux réalités de chez nous.

Mots-clé: processus d'intégration, politique linguistique, identité européenne, formation de qualité, formation linguistique, capacités de communication, action didactique.

Limba franceză de specialitate în domeniul funcției publice este axată pe dezvoltarea capacităților de exprimare ale funcționarilor publici în franceza specializată în diverse situații de comunicare, utilizând un vocabular terminologic adecvat. Angajatul funcției publice, în virtutea funcțiilor și responsabilităților sale, trebuie să cunoască etica profesională franceză și să învețe, având la bază capacitățile de exprimare în franceza de cultură generală formate anterior, cadrul noțional terminologic în domeniul administrației publice, cu elemente de management, economie, drept administrativ, drept constituțional, drept internațional, relații internaționale și informatică. În plus, agentul public trebuie să poată utiliza literatura științifică de specialitate în scopul elaborării de lucrări și cercetări în domeniu. Funcționarul va trebui să dea dovadă de competențe și abilități de comunicare terminologică, cunoscând bine realitățile sociale, culturale, politice, economice și caracteristicile funcționale ale sistemului administrativ al statului din care provine și ale statelor partenerilor francofoni. În plus, funcționarul instruit va trebui să cunoască în esență cadrul legislativ și juridic al sistemului de administrare publică al țării.

Acest tip de formare lingvistică specializată urmează să satisfacă necesitățile personalului instruit și are scopul de a ameliora capacitățile angajaților publici de toate nivelurile de a comunica într-un mediu francfon. Într-o **situație de comunicare orală** cu caracter profesional, **la nivel de comprehensiune**, funcționarul instruit trebuie să poată comunica fără dificultate, să înțeleagă sensul general, contextul, unele detalii și nuanțe, aspectele interculturale și alte elemente implicite. **La nivel de expresie orală**, utilizatorul trebuie să se pronunțe, fără efort

pronunțat și cu o anumită precizie, asupra numeroaselor subiecte din viața profesională, utilizând fraze complexe, legate corect între ele. Funcționarul trebuie să poată face o prezentare clară și detaliată specifică domeniului de activitate. De exemplu: să poarte discuții cu caracter specializat profesional, să animeze diverse reuniuni de muncă, să participe activ la discuții, expunând și apărând punctul său de vedere, să participe la seminare, mese rotunde, conferințe, să negocieze și să intervină cu sugestii din experiența proprie asupra unor subiecte din domeniul funcției publice.

Într-o **situație de comunicare scrisă**, la nivel de comprehensiune, funcționarul supus instruirii trebuie să fie în măsură să înțeleagă, fără dificultate, orice text care se referă la domeniul său de competență: articole și informații de actualitate, documente oficiale, rapoarte, procese-verbale, dări de seamă, rezultate ale unor sondaje, atitudini și expuneri de opinii etc. **La nivel de exprimare scrisă**, funcționarii instruiți trebuie să poată prelucra și prezenta în scris o informație de o manieră organizată și ierarhizată, să o poată reformula, individualizând-o și adaptând-o la situație, să expună în scris diferite subiecte pe diverse domenii specifice administrației publice: scrisori oficiale, corespondență electronică, acte regulamentare, informații de serviciu, rapoarte de totalizare sau de intenție, note de sinteză etc.

În contextul realităților și fenomenelor de consolidare europeană și a inițiativelor de aderare la UE, Guvernul Republicii Moldova trebuie să procedeze la examinarea unor noi forme și modalități de prestare a serviciilor de formare lingvistică specializată în franceză a angajaților din funcția publică. În urma acestor acțiuni urmează să fie elaborată o **nouă po-**

litică lingvistică, mecanism care ar asigura, pe scară națională, o formare lingvistică în franceză specială, de înaltă calitate și eficientă, care ar răspunde provocărilor și exigențelor actuale și ar asigura capacitatea de adaptare la necesitățile de viitor ale funcției publice. Elementele principale ale acestui mecanism pot fi următoarele :

- o nouă viziune în prestarea serviciilor de formare în franceza de specialitate a funcționarilor publici;
- un studiu al eficacității actuale al acestui sistem de formare lingvistică în franceză a funcționarilor;
- pregătirea unor planuri de tranziție și activități necesare.

Menționăm, că noua politică lingvistică nu trebuie să se limiteze doar la:

- o elementară evaluare a stării actuale de formare lingvistică în funcția publică și nici la o analiză istorică a experienței anterioare, chiar dacă ea determină, marchează realitatea ultimilor 20 de ani de suveranitate și independență a statului nostru și ar putea servi drept punct de plecare în proiectarea unor activități de viitor;

- un raport asupra rezultatelor unui sondaj, realizat în cadrul funcției publice, dat fiind că opiniile funcționarilor intervievați pot fi extrem de diferite vis-à-vis de acțiunile care trebuie întreprinse întru susținerea și promovarea noii politici de formare lingvistică în franceză;

- un document oficial, mai mult de natură formală, asupra cunoașterii și utilizării eventuale sau după caz a limbii franceze în cadrul funcției publice moldovenești.

Noua politică trebuie să propună cu claritate o viziune pozitivă asupra formării lingvistice în franceză a funcționarilor publici, care s-ar înrădăcina temerar în realitățile și experiențele deja existente în statul nostru și care ar servi drept bază credibilă de constituire a unor acțiuni de viitor. În fază incipientă, unele aspecte sau componente ale noii politici lingvistice ar putea avea, în aparență, un caracter provocator, ținând cont de caracteristicile de mentalitate și comportament atitudinal al multor funcționari publici moldoveni. E o reacție inevitabilă, dar e necesar, în speță, de depășit cadrul tradițional al sistemelor și practicilor noastre în vigoare, păstrând, în același timp, vocația și valorile sistemului administrativ moldovenesc. Noua politică lingvistică are menirea de a fortifica viziunea țării asupra respectării, învățării și utilizării limbii franceze, ca limbă de comunicare internațională, de către angajații funcției publice. În plus, acest obiectiv nu presupune doar concentrarea unor elemente sau competențe de ordin tehnic, utilizate accidental, ci încurajarea unei prezențe adevărate a limbii franceze în funcționarea

eficientă a instituțiilor publice ale statului nostru, în mod special pe plan extern.

Formarea lingvistică în franceză necesită o nouă abordare fondată pe unele **caracteristici**:

- **constituirea unui regim legislativ și determinarea unui echilibru echitabil între responsabilitățile funcției publice și ale funcționarilor angajați;**

- **suplețe și raționalitate în modul de abordare a instruirii și perfecționării funcționarilor;**

- **angajare plenară a funcționarilor și a instituțiilor publice de orice nivel întru promovarea limbii franceze în cadrul funcției publice;**

- **integrarea efectivă a formării lingvistice în franceză în procesele generale de instruire și perfecționare profesională;**

- **angajamente politice privind realizarea practică a formării lingvistice în franceză în cadrul funcției publice și poziționarea responsabilizată a organelor de resort pentru realizarea efectivă a acestor angajamente în domeniul serviciului public.**

Actualmente, nu există nici o îndoială că în Republica Moldova, în cadrul funcției publice, limba franceză nu are realmente recunoscut statutul de limbă de uz internațional, care trebuie învățată și vorbită. Acest fapt scoate în relief elementul de insuficiență a acestor activități de formare lingvistică în franceză a funcționarilor publici. Formarea lingvistică în franceză pentru funcția publică, în modul accidental și fragmentar în care s-a produs până acum, este totalmente ineficientă, nu a atins nici un scop esențial și, mai mult, nici nu a creat condiții favorabile, din considerente de necesitate și obligativitate, pentru studierea limbii franceze de către angajații administrațiilor publice centrale și locale. Este regretabil faptul că, pe parcursul celor două decenii de independență, guvernele Republicii Moldova nu au făcut investițiile necesare în formarea lingvistică în franceză a funcționarilor publici, care este totuși unul dintre elementele principale în procesul de materializare efectivă a inițiativelor de eurointegrare. E vorba de o discrepanță sensibilă dintre obiectivele ostentatorii ale formării lingvistice în franceză a funcționarilor și realitatea rezultatelor, care reprezintă, de fapt, una dintre caracteristicile cele mai manifeste și mai puțin avantajoase ale situației lingvistice generale din cadrul funcției publice moldovenești. Sistemul de formare lingvistică în franceză pentru angajații publici nu funcționează din simplul motiv că nu există ca și concepție organizată și complexă, recunoscută și legiferată. Mai există o deficiență de menționat. E vorba de discrepanța între obiectivele fixate într-un proces de formare și viziunea unor funcționari asu-

pra formării lingvistice și dezvoltării competențelor comunicative în franceză. În loc să considere dezvoltarea competențelor în franceză un element esențial al eficacității lor și al propriei perfecționări profesionale, ei pun accentul pe căutarea unor forme mai lejere și mai superficiale de susținere a probelor de evaluare, de parcă ar fi vorba de un obstacol, care trebuie, pur și simplu, depășit. Lipsa de implicare personală în ameliorarea reală a competențelor de comunicare în franceză nu poate fi explicată decât prin prezența sentimentului de angoasă (de altfel, des întâlnit), senzație de inferioritate, incultură voalată de un comportament emfatic (în special, funcționarii cu funcții înalte), incapacitate de efort intelectual sau, pur și simplu, nedorința elementară a multor funcționari publici. Prin urmare, administrația publică din Moldova are încă multă cale de parcurs până a ajunge cu adevărat la o condiție validă de utilizare a limbii franceze în cadrul sectorului public întru pregătirea unor noi generații de angajați pentru perspectiva multiculturală de viitor.

Astăzi, funcția publică din țară suportă modificări de generații, care sunt însoțite de propriile provocări și de necesitatea stringentă de cunoaștere a limbilor străine. Bunăoară, angajații nou-veniți au, de regulă, niște competențe particulare, obișnuiesc să utilizeze în activitățile lor tehnologii noi, care n-au fost anterior aplicate pe scară largă în domeniul gestiunii statale. Mulți dintre tineri vorbesc limba franceză de cultură generală. Însă acest val al schimbării este, deocamdată, modest, iar calitatea abilităților de comunicare specializată în franceză este insuficientă. În ultimă instanță, generația tânără de funcționari acceptă mai ușor exigența cunoașterii funcționale a limbii franceze de specialitate. Situația actuală și importanța limbii franceze în mediul lucrativ al funcției publice este departe de a fi performant, iar formarea lingvistică în franceză a tuturor generațiilor de funcționari publici din Republica Moldova, practic, nu se produce.

În context, este necesar de a modifica realitățile de instruire și perfecționare a funcționarilor publici în limba franceză, la nivel de:

- **concepție la nivel de stat;**
- **efectivitate în organizare;**
- **calitate în formare;**
- **recrutare de formatori de performanță din țară și de peste hotare;**
- **mentalitate a instruiților;**
- **testări și evaluări specifice a competențelor.**

Esența activităților de formare în franceză a angajaților funcției publice, demonstrează faptul că sistemul actual de instruire și perfecționare în franceză a personalului din serviciul public al țării este

unul inefectiv, formal, conservator, care nu ține cont de necesitățile existente cu adevărat și cu metode de evaluare stresante. Sistemul actual de formare în franceză nu are realmente un scop bine definit, abordează conținuturi curriculare de o manieră accidentală, face uz de metode de evaluare inadecvate. În plus, există ideea conform căreia dacă un sistem de formare poate să supună un om matur, serios, cu funcție înaltă pe care o ocupă, cu experiență, funcționar public cu responsabilitate mare unui test, examen sau altă formă de evaluare, atunci în acest sistem de formare e ceva anormal.

Nivelul de cunoaștere a limbii franceze constituie subiectul de discuție și de discordie al multor funcționari, care au atitudini diferite față de normele și așteptările impuse de rigorile curriculare standardizate. Unii, de exemplu, referindu-se la nivelul B, le consideră exagerate și greu de dobândit la vârsta lor avansată și sunt de părerea, eronată evident, că pentru activitățile în domeniul lor ar fi suficient să cunoască doar câteva fraze de politețe ori de salut. De regulă, acești funcționari frecventează cursurile de formare în franceză de o manieră strict formală, iar evaluarea se transformă într-o procedură de scurtă umilință, dar necesară pentru a obține (!) o notă foarte bună, certificatul ori diploma de studii mult râvnită. În mod normal, acești reprezentanți ai serviciului public nu au cunoștințe adecvate și necesare pentru a realiza o comunicare calitativă în franceză. Totuși, aceste atitudini singulare ne obligă să încercăm să depistăm insuficiențele sistemului nostru de formare în franceză, de la mentalitate la concepție și de la evaluare la rezultate autentice. Problema care se pune realmente e de a ști ce ar trebui, în mod rezonabil, să oferim funcționarilor publici instruiți și ce putem aștepta de la ei într-un final.

În urma unui studiu realizat în cadrul Academiei de Administrație Publică, cu **457** funcționari supuși formării lingvistice în franceză, s-a constatat că:

- circa **55%** dintre funcționarii instruiți ar rămâne satisfăcuți dacă, în urma activităților de formare lingvistică în franceză, ar putea citi un text de specialitate, chiar și cu greșeli, și ar mai putea să se exprime oral, chiar și de o manieră imperfectă;

- circa **35%** din funcționarii instruiți ar fi satisfăcuți dacă ar avea doar niște capacități de comunicare pasive sau receptive, în cazul în care ar apărea asemenea necesitate în cadrul unui contact cu lumea francofonă;

- doar **10%** din funcționarii intervievați sunt de părerea că abilitățile de comunicare scrisă și orală în franceză ale unui funcționar public trebuie să fie performante și de calitate.

Menționăm că acest sondaj a fost realizat pe

parcursul anilor 2005-2010, cu un număr total de **457** funcționari publici instruiți de toate nivelurile din administrațiile publice centrală și locală din Republica Moldova, care au avut cursuri de limbă franceză aplicată la specialitățile: administrare publică, management public și relații internaționale. Rezultatele acestui sondaj par a fi, pentru început, paradoxale, din momentul în care toți funcționarii supuși acestui sondaj au declarat cu claritate și discernământ că realitățile zilelor de astăzi impun necesitatea stringentă de a cunoaște obligatoriu (!) o limbă străină. Rezultatul obținut ne determină să credem că angajații serviciului public din țara noastră au conștientizat acest lucru doar la nivel formal, iar situația care s-a creat se datorează lipsei unui cadru legislativ adecvat, prin care s-ar impune condiția de obligativitate în acest caz. Aceste probleme trebuie să fie în vizorul Guvernului Republicii Moldova, în momentul în care se va proceda la o nouă abordare a concepției privind formarea lingvistică în franceză a funcționarilor publici. Considerăm că punctele esențiale ale acestor noi abordări ar trebui să țină cont de faptul că:

- formarea lingvistică în franceză poate fi justificată doar dacă are efecte practice în activitățile de comunicare ale funcționarilor și vin să fortifice calitatea serviciului public;

- rezultatele formării în franceză vor fi aproape nule, dacă funcționarii implicați în aceste activități de instruire nu se vor angaja plenar în

perfecționarea propriilor abilități de comunicare în franceză ;

- finalitățile activităților de formare în franceză vor fi derizorii, dacă această politică nouă nu va fi susținută și pusă în aplicare pe scară largă, la nivel de stat.

Vorbind despre susținerea de către stat a formării lingvistice în franceză, menționăm că, din discuțiile cu funcționarii publici chestionați, s-a depistat ideea, de mai multe ori expusă, că posibilitatea de a studia franceza depinde mult și de comportamentul și atitudinea conducătorilor autorităților și instituțiilor publice, care delegează la studii funcționarii selectați, pentru o perioadă de timp determinată, conform unei decizii speciale a Guvernului. Însă, din păcate, această decizie guvernamentală este una formală și nerespectată chiar de acești conducători, care deseori penalizează sau amenință cu disponibilizarea din funcție, pentru nereușită în realizarea volumului de lucru exact pe această perioadă, subalternii implicați în procesul de instruire, considerându-l neimportant în raport cu problemele de care se ocupă autoritatea sau instituția publică pe care o conduce. În mod normal, funcționarii subalterni vor reacționa la obiecțiile șefilor în detrimentul calității studiilor. Prin urmare, leadership-ul este un factor deosebit de important în definirea abordărilor statale, din momentul în care este vorba de o relansare a procesului de formare lingvistică în franceză în domeniul funcției publice.

BIBLIOGRAFIE

1. Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi. Strasbourg: Comitetul Director pentru Educație, 2003.
2. Никонова С. М. Английский язык в начальных классах. Москва: Просвещение, 1964.
3. Macavei E. Pedagogie: teoria educației, București: Aramis Print, 2001
4. Popescu D. Arta de a comunica. București: Ed. Științifică, 1998.
5. Victoria Moldovan, Liana Pop, Lucia Unicar, Nivel prag pentru învățarea limbii române ca limbă străină, Politici lingvistice, Strasbourg, Council of Europe Publishing, Editions du Conseil de l'Europe, 2002.
6. La francopolyphonie: langues et identité, André Lewin. De Dieu à Difou diversité culturelle, multipolarité et francophonie, p. 8, 361 p., Colloque international/Colocviu international, Chișinău, ULIM, 23-24 mars 2007.
7. Redactor-Pierre Morel, Université Libre Internationale de Moldova, Institut de Recherches philologiques et interculturelles, ULI M, Colloque international, Alliance française de Moldova, Canada, AUF, Chișinău, 23-24 mars, 2007.
8. Grigoriță M. Predarea și învățarea limbilor străine. București: E.D.P., 1995.
9. Widdowson H. G. Teaching Language as Communication. New York: Oxford University Press, 2008.
10. Рогова Г. В. Методика обучения английскому языку (на английском языке). Москва: Просвещение, 1983.
11. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам. Пособие для учителя. Москва: Аркти, 2004.

Prezentat: 13 septembrie 2011.

E-mail: vlad.cantir@mail.ru